

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КЕРІВНИЦТВА В КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ НА ПІДСТАВІ УГОД ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ

PROBLEM QUESTIONS DURING REALIZATION OF JUDICIAL GUIDANCE IN CRIMINAL REALIZATIONS ON THE BASIS OF AGREEMENTS ABOUT CONFESSION OF GUILTINESS

Пашенко К.І.,

*аспірант кафедри кримінального процесу і криміналістики
Львівського національного університету імені Івана Франка,
прокурор відділу процесуального керівництва
прокуратури Тернопільської області*

У статті проведено дослідження особливостей процесуального керівництва у кримінальних провадженнях на підставі угод про визнання винуватості. Висвітлено новели кримінального процесуального законодавства стосовно цього питання. Також вивчено та проведено аналіз типових помилок, які допускають прокурори під час укладення угод про визнання винуватості.

Ключові слова: кримінальне провадження, прокурор, досудове розслідування, процесуальне керівництво, угода про визнання винуватості, відмовлення у затвердженні угоди, повернення кримінального провадження прокурору.

В статье проведено исследование особенностей процессуального руководства по уголовным производствам на основании соглашений о признании виновности. Освещены новеллы уголовного процессуального законодательства по данному вопросу. Также изучены и проведен анализ типичных ошибок, которые допускают прокуроры при заключении сделок о признании виновности.

Ключевые слова: уголовное производство, прокурор, досудебное расследование, процессуальное руководство, соглашение о признании виновности, отказ в утверждении соглашения, возвращение уголовного производства прокурору.

The article deals with the study of the peculiarities of procedural guidance in criminal proceedings on the basis of agreements on the recognition of guilt, and the stories of criminal procedural legislation concerning this issue are highlighted. It also explores and analyzes the typical mistakes made by prosecutors when concluding agreements on the recognition of guilt.

Key words: criminal proceedings, prosecutor, pre-trial investigation, procedural management, agreement on recognition of guilty, refusal to approve the agreement, return of criminal proceedings to the prosecutor.

Постановка проблеми. Сьогодні продовжується становлення України як демократичної, соціальної та правової держави, що вимагає належних гарантій реалізації прав і свобод людини. Указане можливо завдяки подальшій імплементації у вітчизняну правову систему загальновизнаних міжнародних стандартів та практики розвинутих демократичних країн світу, зокрема щодо механізмів відновного правосуддя.

Як відомо, у Кримінальному процесуальному кодексі України 2012 року (далі – КПК) законодавець, урахувавши й вищезазначені рекомендації, главою 35 передбачив можливість укладення у визначених кримінальним процесуальним законом випадках угод про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим.

Незважаючи на те, що інститут угод про визнання винуватості досить активно використовується, на практиці виникає чимало проблем, зокрема через відсутність роз'яснень особливостей реалізації відповідних положень КПК на стадії досудового розслідування, а також під час направлення угод до суду, що нерідко призводить до застосування неналежних процедур, прийняття суперечливих судових рішень і, як наслідок, оскарження рішень на підставі угод.

Новий виток наукових дискусій та обговорень щодо значення інституту угод про визнання винуватості в кримінальному процесі України та доцільності розширення випадків застосування цього інституту розпочався у зв'язку з прийняттям 16 березня 2017 року Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо вдосконалення механізмів забезпечення завдань кримінального провадження» (далі – Закон).

Стан дослідження. Питання кримінального провадження на підставі угод про визнання винуватості активно обговорюються науковцями і практичними працівниками, зокрема цій проблематиці присвячені наукові праці С. Андрусенка, Г. Власової, В. Гринюка, О. Леляк, Р. Новака, Г. Саєнко, О. Татарова, Г. Тюріна, Л. Удалової, П. Холодила, О. Яновської та інших. Однак, здебільшого вказані питання після прийняття Закону не досліджувалися, що викликає потребу у цьому дослідженні. Окрім того, вважаємо, що натепер науковцями не проведено аналіз типових помилок, які допускаються прокурором під час укладення угод про визнання винуватості, що тягне за собою негативні наслідки у вигляді відмови суду в затвердженні або ж оскарження рішень на підставі угод.

Метою статті є аналіз нових положень КПК, що регулюють порядок укладення угод про визнання винуватості, проблемних питань під час укладення угод про визнання винуватості, що виникають на практиці, а також здійснення аналізу типових помилок, які допускають прокурори під час укладення вказаних угод.

Виклад основного матеріалу. Головною новелою КПК у частині правового регулювання інституту укладення угод про визнання винуватості стало закріплення у ч. 4 ст. 469 КПК можливості укладення угоди про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим у провадженні щодо особливо тяжких злочинів, учинених організованою групою, злочинною організацією, терористичною групою чи терористичною організацією (за умови викриття підозрюваним, який не є організатором такої групи або організації, злочинних дій інших учасників групи чи інших учинених групою або організацією злочинів, якщо повідомлена інформація буде підтверджена доказами) [1].

Ураховуючи вказане, сьогодні укладення угоди про визнання винуватості є можливим й у кримінальних провадженнях щодо окремих злочинів проти життя та здоров'я особи (умисне вбивство, умисне тяжке тілесне ушкодження, вчинене способом, що має характер особливо мучення); проти основ національної безпеки України (державна зрада, посягання на життя державного чи громадського діяча; диверсія; шпигунство); проти волі, честі та гідності особи (захоплення заручників; торгівля людьми, вчинені щодо неповнолітнього або щодо кількох осіб) тощо.

Слід зауважити, що до набрання чинності Законом у КПК була закріплена можливість укладення угоди про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим у кримінальних провадженнях щодо особливо тяжких злочинів лише щодо злочинів, віднесених до підслідності Національного антикорупційного бюро України, тобто корупційних діянь, що не є насильницькими за своїм характером.

З аналізу положень п. 3 ч. 4 ст. 469 КПК випливає, що обов'язковими умовами, за наявності яких може бути укладена угода про визнання винуватості у кримінальних провадженнях щодо особливо тяжких злочинів на підставі цього пункту, є такі: особливо тяжкий злочин повинен бути вчинений організованою групою, злочинною організацією, терористичною групою чи терористичною організацією; підозрюваний не є організатором такої групи або організації; викриття підозрюваним злочинних дій інших учасників групи чи інших учинених групою чи організацією злочинів; інформація про такі злочинні дії чи інші злочини підтверджується доказами [1].

У цьому контексті зауважуємо, що підозрюваний повинен викрити злочинні дії інших учасників групи чи злочин, учинений цією групою або організацією, до моменту укладення угоди про визнання винуватості. Однак, як відомо, в КПК відсутні положення, які б зобов'язували прокурора укласти угоду про

визнання винуватості, тому присутній ризик відмови прокурора від укладення такої угоди навіть за умови виконання підозрюваним свого обов'язку щодо викриття злочинних дій інших учасників групи.

Як слушно зауважив С. Пославський, сутність обов'язку надання підозрюваним інформації про злочинні дії інших учасників групи чи інших учинених групою чи організацією злочинів полягає у вчиненні підозрюваним активних дій, які сприятимуть здобуттю доказової бази, достатньої для доведення вини іншої особи у вчиненні злочину. Однак критерій достатності в кожному окремому випадку може бути різним (залежно від конкретних обставин кримінального провадження), що на практиці може призвести до настання негативних чи небажаних наслідків для сторони захисту [2, с. 204–205], зокрема домовідмови прокурора від укладення угоди про визнання винуватості.

Ще одне нововведення пов'язане із закріпленням в абзаці п'ятому ч. 4 ст. 469 КПК можливості укладення угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні щодо кримінальних правопорушень, унаслідок яких шкода завдана державним чи суспільним інтересам або правам та інтересам окремих осіб, у яких беруть участь потерпілий або потерпілі (за умови надання всіма потерпілими письмової згоди прокурору на укладення ними угоди) [1].

У підтримку такого нововведення висловлювалися В. Гринюк, Є. Повзик, М. Твердохліб, І. Тітко та інші. Так, на думку В. Гринюка, такі положення КПК дозволять досягти процесуальної економії, розвантажити судову систему за умов повного забезпечення прав та законних інтересів потерпілого [3, с. 308].

Більше того, Є. Повзик указує на те, що у разі ініціації укладення угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні, у якому шкоду завдано потерпілому, думка потерпілого не повинна впливати на укладення угоди [4, с. 80].

У свою чергу, слід вказати на те, що існує і протилежна позиція. Р. Новак указує на недоцільність розширення категорії злочинів, у яких можливе укладення угоди про визнання винуватості, зокрема поширення такої можливості на кримінальні провадження, у яких бере участь потерпілий. Свою позицію вчений обґрунтовує тим, що потерпілий може досягти домовленості з підозрюваним шляхом укладення угоди про примирення, метою яких є саме примирення потерпілого з підозрюваним чи обвинуваченим, відновлення безконфліктного становища між ними. Водночас укладення угоди про визнання винуватості з потерпілим щодо тяжких злочинів та особливо тяжких злочинів такої меті не відповідає [5, с. 133–134].

Однак ми повністю не погоджуємося із жодною з вищевикладених позицій та вважаємо, що згода потерпілого на укладення такої угоди має засвідчуватись підписом на ній. До того ж у деяких категоріях злочинів (зокрема проти життя та здоров'я особи, проти волі, честі та гідності особи) потерпілий також повинен визнаватися стороною угоди про визнання винуватості.

Згідно зі статистичними даними Державної судової адміністрації за 2017 рік під час підготовчих судових засідань ухвалено 15 979 рішень про затвердження угод у кримінальних провадженнях (2016 рік – 13210), при цьому винесено 395 ухвал про відмову в затвердженні угод та повернення прокурорам для продовження досудового розслідування (2016 рік – 440) [6]. Також слід зазначити, що статистичні дані не містять інформації про рішення суддів щодо відмови у затвердженні угод та призначенні судового розгляду на підставі обвинувального акта.

Укладення угод про визнання винуватості умовно можна поділити на такі етапи: ініціювання укладення угоди; роз'яснення прокурором підозрюваному наслідків укладення та затвердження угоди, невиконання угоди; обговорення та узгодження позицій сторін; складання проекту угоди та ознайомлення підозрюваного з ним; уточнення умов угоди та внесення відповідних виправлень у текст; виготовлення остаточного варіанта угоди та ознайомлення підозрюваного з ним; підписання угоди сторонами; вирішення прокурором питання щодо необхідності відкладення направлення до суду обвинувального акта з підписаною сторонами угодою з підстав, визначених у ч. 1 ст. 474 КПК; направлення обвинувального акта з угодою до суду.

На етапах складання проекту угоди, уточнення умов та внесення відповідних виправлень у текст прокурору – процесуальному керівникові у кримінальному провадженні слід неухильно дотримуватись положень як кримінального процесуального, так і кримінального законодавства.

Проаналізувавши судову практику з цього питання, можна сказати, що неправильне узгодження сторонами угоди покарання доволі часто є причиною відмови у затвердженні угод про визнання винуватості.

Так, в угоді про визнання винуватості мають бути зафіксовані досягнуті сторонами домовленості щодо виду та розміру покарання, яке пропонується призначити судді під час розгляду угоди та вирішення питання щодо її затвердження; оboпільної згоди сторін на призначення узгодженого покарання; призначення покарання зі звільненням від його відбування з випробуванням (якщо домовленості щодо такого звільнення мали місце і сторони дійшли про це згоди).

Узгодження виду та розміру покарання необхідно здійснювати з обов'язковим урахуванням положень Кримінального кодексу України (далі – КК), у яких визначаються цілі, система покарань, установлюються підстави, порядок, межі та особливості призначення окремих його видів, а також регламентуються інші питання, пов'язані з призначенням покарання і здатні вплинути на визначення сторонами (обрання судом) певного його виду та розміру.

Треба керуватись положеннями ст. 65 КК, яка регулює загальні засади призначення покарання, оскільки саме через останні реалізуються принципи законності, справедливості, обґрунтованості та індивідуалізації покарання.

Аналіз ч. ч. 2, 3 ст. 75 КК свідчить про те, що прийняття рішення стосовно визначення тривалості іспитового строку, а також установлення обов'язків, які на підставі ст. 76 КК можуть бути покладені на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням, є виключною компетенцією суду та не є предметом домовленостей сторін угоди. Судді доволі часто відмовляють у затвердженні угод про визнання винуватості у зв'язку з тим, що сторони прописали у змісті тривалість іспитового строку (ухвала Суворовського районного суду м. Одеси від 06.11.2017 по справі №523/15225/17, ухвала Млинівського районного суду Рівненської області від 22.12.2017 по справі №566/901/17 тощо).

Як відомо, закон не забороняє під час визначення міри покарання одночасно застосовувати положення ст. 69 та ст. 75 КК. Водночас сторони повинні дуже ретельно підходити до вирішення цього питання, враховувати тяжкість підозри та всі інші обставини правопорушення, а також дані про особу підозрюваного.

Щодо осіб, які вчинили тяжкі злочини або раніше вже звільнялися від відбування покарання з випробуванням, застосування ст. 75 КК можливе лише у виключних випадках (за наявності не менше трьох-чотирьох пом'якшуючих покарання обставин та відсутності обставин, що обтяжують покарання). При цьому одні й ті ж пом'якшувальні обставини не можуть ураховуватися двічі: під час вирішення питання про розмір покарання винного в порядку ст. 69 КК та під час застосування ст. 75 КК. Слід наголосити, якщо сторони угоди «зловживатимуть» положеннями ст.ст. 69, 75 КК, тобто у разі узгодження ними покарання, яке за своїм видом та/або розміром не відповідатиме характеру, тяжкості вчиненого діяння та особі винного, суд має визнати умови цієї угоди такими, що не відповідають інтересам суспільства, та відмовити в її затвердженні.

Так, з ухвали Баглійського районного суду м. Дніпропетровська Дніпропетровської області від 20.10.2017 по справі № 207/2684/17 вбачається, що згідно з анкетними даними, зазначеними в обвинувальному акті, обвинувачена на час розгляду судом поданої на затвердження угоди про визнання винуватості має двох малолітніх дітей, що не оспорується сторонами. Отже, визначене в угоді покарання у вигляді арешту (згідно з ч. 3) не може бути до неї застосовано і порушуватиме права обвинуваченої, що є підставою для відмови у затвердженні угоди згідно з п. 3 ч. 7 ст. 474 КПК.

У зв'язку із вищевикладеним, суд дійшов висновку, що в затвердженні угоди про визнання винуватості слід відмовити. Оскільки угоду було укладено під час досудового розслідування, суд ухвалив обвинувальний акт та угоду про визнання винуватості повернути прокурору для продовження досудового розслідування (хоча прокурор і захисник обвинуваченої заявляли клопотання про призначення справи до судового розгляду) [7].

Окрім того, згідно з ухвалою Шевченківського районного суду міста Києва від 11.12.2017 по справі

№761/34408/17 угодою про визнання винуватості, яка надійшла до суду з обвинувальним актом, сторонами узгоджено покарання Н. за ч. 1 ст. 205-1 КК у вигляді 1 року обмеження волі, за ч. 2 ст. 205-1 КК – 3 років обмеження волі; на підставі ч. 1 ст. 70 КК, шляхом часткового складання остаточно призначено покарання у вигляді 3 років 1 місяця обмеження волі та на підставі ст. 75 КК звільнено від відбування покарання з випробуванням строком на 1 рік із покладенням обов'язків, передбачених ст. 76 КК.

Однак матеріали кримінального провадження містили відомості щодо засудження Н. вироком Деснянського районного суду м. Києва від 23.05.2014 за ч. 2 ст. 185 КК до 3 років позбавлення волі з іспитовим строком 3 роки, при цьому не було відомостей щодо звільнення Н. від призначеного вироком суду покарання після закінчення іспитового строку, що дало суду підстави для застосування під час призначення покарання правил ст. 71 КК.

Отже, угода суперечить вимогам кримінально законодавства, оскільки сторонами не визначено покарання у відповідності до вимог вищевказаних статей КК. Ураховуючи викладене, судом відмовлено у її затвердженні та повернуто кримінальне провадження прокурору для продовження досудового розслідування [8].

Також прокурорам не слід забувати, що (відповідно до п. 9 ч. 2 ст. 52 КПК) у разі укладення угоди між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості участь захисника є обов'язковою з моменту ініціювання укладення такої угоди.

З ухвали Малиновського районного суду м. Одеси від 12.10.2017 у справі № 521/20270/16-к убачається, що до зазначеного суду надійшов обвинувальний акт щодо О. за ч. 3 ст. 358 КК з угодою про визнання винуватості, укладеною між прокурором Одеської місцевої прокуратури № 2 та О. як підозрюваною.

У підготовчому судовому засіданні обвинувачена заперечувала проти розгляду питання про можливість затвердження угоди про визнання винуватості та вказала, що всі обставини інкримінованої їй злочину потребують ретельної перевірки. Захисник підтримав позицію останньої.

Під час вивчення угоди для визнання винуватості судом установлено, що в порушенні вимог п. 9 ч. 2 ст. 52 КПК під час її укладення захисник обвинуваченої О. участі не брав, що є суттєвим порушенням прав обвинуваченої. Ураховуючи викладене, суд відмовив у затвердженні вищевказаної угоди про визнання винуватості [9].

Найбільш поширеною причиною відмови судом у затвердженні угод про визнання винуватості є зміна позиції сторони захисту щодо її затвердження. У підготовчому судовому засіданні обвинувачений та захисник висловлюють незгоду з раніше підписаною угодою про визнання винуватості.

При цьому причини відмови сторони захисту бувають досить різними. Згідно з ухвалою Кременецького районного суду Тернопільської області від 09.11.2017 по справі № 601/1188/17 обвинувачена

відмовилася від угоди про визнання винуватості, вказавши, що угода була складена слідчим та їй не роз'яснені наслідки затвердження цієї угоди.

Так, з ухвали Ірпінського міського суду Київської області від 27.10.2017 по справі № 367/4620/17 убачається, що обвинувачений В. відмовився від угоди про визнання винуватості у зв'язку з тим, що він бажає, щоб до нього застосували Закон України «Про амністію у 2016 році».

Однією з причин відмови обвинуваченого від угоди про визнання винуватості є аналогічна вищевказаній та висловлена у підготовчому судовому засіданні під час розгляду Старосамбірським районним судом Львівської області справи № 455/1010/17. Так, відповідно до ухвали суду, постановленої за наслідком розгляду вказаної справи, до суду надійшов обвинувальний акт, затверджений 10.08.2017 прокурором Самбірської місцевої прокуратури відносно К. у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 246 КК.

У судовому засіданні обвинувачений К. подав суду заяву, в якій відмовився від угоди про визнання винуватості через те, що він не відшкодував нанесеної шкоди та у зв'язку з наявністю Закону України «Про амністію у 2016 році», про застосування якої має намір звернутися до суду.

Водночас представник потерпілого Ю. також не заперечував проти заяви обвинуваченого про відмову від угоди про визнання винуватості, крім цього, зазначивши те, що він, як представник потерпілого, письмової чи усної згоди прокурору на укладення угоди між ними, тобто між прокурором та підозрюваним, не давав.

Так, усупереч абз. 2 п. 3 ч. 4 ст. 469 КПК письмової чи навіть усної згоди представник потерпілого прокурору не давав. За таких обставин угода про визнання винуватості не відповідає вимогам КПК, оскільки її умови порушують права, свободи чи інтереси сторін. Ураховуючи викладене, суд ухвалив відмовити в затвердженні угоди про визнання винуватості та продовжити провадження в загальному порядку [10].

Також прокурорам під час вирішення питання щодо доцільності укладення угод про визнання винуватості у кримінальному провадженні слід враховувати як наявність суспільного інтересу у викритті, запобіганні, виявленні чи припиненні більшої кількості кримінальних правопорушень або інших більш тяжких кримінальних правопорушень, так і можливість виконання підозрюваним узятих на себе зобов'язань.

Так, ухвалою Новомосковського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 02.04.2018 по справі № 183/3275/17 відмовлено у затвердженні угоди про визнання винуватості з мотивів очевидної (на думку суду) неможливості виконання обвинуваченим узятих на себе за угодою зобов'язань (відповідно до п. 5 ч. 7 ст. 474 КПК).

Із вищевказаної ухвали убачається, що в угоді про визнання винуватості, укладеної між прокурором та О., взагалі не зазначені зобов'язання, які повинен виконати обвинувачений для того, щоб прокурор

не звернувся до суду з клопотанням про скасування вироку, ухваленого на підставі угоди.

Водночас у судовому засіданні ані обвинувачений, ані захисник не змогли повідомити, що ж саме повинен зробити/не зробити О., щоб прокурор не звернувся до суду з клопотанням про скасування вироку, ухваленого на підставі угоди, тобто наслідки виконання/невиконання угоди учасники цієї угоди не розуміють.

Крім того, відповідно до угоди про визнання винуватості, сторони узгодили покарання із застосуванням ст. 69 КК України у виді штрафу на користь держави у розмірі 600 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, тобто у розмірі 10 200 гривень.

Однак, як було встановлено в судовому засіданні, обвинувачений О. не працює, за повідомленням прокурора матеріальне забезпечення останнього військовою частиною припинено у зв'язку із самовільним залишенням ним військової частини, тобто О. не має постійного доходу, що також свідчить про неможливість виконання обвинуваченим узятих на себе за угодою зобов'язань.

Ураховуючи викладене, суд відмовив у затвердженні угоди про визнання винуватості [11].

Також суд відмовить у затвердженні угоди, якщо її умови не відповідають інтересам суспільства. Як відомо, КПК не містить визначення поняття «інтереси суспільства», але у п. 4 ч. 1 ст. 470 є підказка: «наявність суспільного інтересу полягає в запобіганні, виявленні чи припиненні більшої кількості кримінальних правопорушень або інших більш тяжких кримінальних правопорушень» [1].

Наприклад, громадянин К. підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 206 КК (протидії законній господарській діяльності, вчиненій організованою групою). Однак під час досудового розслідування виникли труднощі із встановленням осіб спілників. Підозрюваний пропонує розкрити персональні дані, свідчити проти за умови обіцянки умовного засудження. Отже, суспільний інтерес тут полягає в притягненні до кримінальної відповідальності спілників громадянина К., які скоїли тяжкий злочин. У такому разі умови угоди відповідають інтересам суспільства.

Так, відповідно до ухвали Шевченківського районного суду міста Києва від 27.06.2017 у справі № 761/12271/17 Ю., який підозрюється у вчиненні злочинів, передбачених ч. 1 ст. 205, ч. 1 ст. 358, ч. 4 ст. 358 КК (фіктивне підприємництво, підробка документів та їх використання), із прокурором укладено угоду про визнання винуватості на умовах подальшого умовного засудження. Однак положення угоди не переконали суддю у відповідності до інтересів суспільства.

Зазначено, що, враховуючи тяжкість скоєного злочину, дані про особу Ю., відсутність обґрунтування в угоді щодо наявності справжнього суспільного інтересу в укладенні угоди та взагалі відсутність жодного обґрунтування щодо наявності пом'якшуючої обставини про активне сприяння розкриттю злочину, спрямована лише на задоволення

приватного інтересу в частині призначення покарання зі звільненням від його відбування з випробуванням, тобто вважати, що умови угоди відповідають суспільним інтересам у суду відсутні.

Окрім того, встановлено, що Ю. не може реально виконати узятих на себе угодою зобов'язань щодо відбування покарання зі звільненням від відбування покарання з випробуванням, оскільки щодо останнього на розгляді судів перебувають кримінальні провадження за ч. 2 ст. 187, ч. 2 ст. 309 КК, у яких судом обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою.

За таких обставин суд дійшов висновку, що існує очевидна неможливість виконання Ю. узятих на себе зобов'язань щодо виконання узгодженої сторонами міри покарання, тобто відмовив у її затвердженні [12].

Також різною є *судова практика щодо наслідків відмови у затвердженні угод на підготовчому судовому засіданні* (тут ідеться саме про обвинувальні акти, які надійшли до суду разом з угодою про визнання винуватості). В одних випадках суди повертають прокурорам обвинувальні акти з угодою про визнання винуватості у кримінальному провадженні, керуючись при цьому роз'ясненнями, викладеними у п. 16 постанови Пленуму ВССУ «Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод» за № 13 від 11.12.2015, відповідно до яких, «якщо після роз'яснення суті обвинувачення обвинувачений заперечує проти затвердження угоди, то вона не може бути затверджена. У такому разі суд постановляє ухвалу про відмову в затвердженні угоди та повертає матеріали прокурору для продовження досудового розслідування або призначає судовий розгляд для проведення судового провадження в загальному порядку (якщо до суду надійшов обвинувальний акт, а угоду було укладено під час підготовчого провадження)» [13]. Такі рішення приймаються, незважаючи на клопотання сторін про призначення справи до судового розгляду (ухвала Херсонського міського суду Херсонської області від 09.11.2017 по справі № 766/9435/17, ухвала Іванівського районного суду Херсонської області від 13.03.2018 по справі № 662/454/17 тощо).

В інших випадках суди відмовляють у затвердженні угод про визнання винуватості (які надійшли з обвинувальними актами) та ухвалюють рішення про продовження судового провадження у загальному порядку. Так, наприклад, згідно з ухвалою Баглійського районного суду м. Дніпродзержинська Дніпропетровської області від 15.05.2018 по справі № 207/2897/17 до відповідного суду надійшов обвинувальний акт по кримінальному провадженню № 12017040780000973 відносно Ю. у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 309, ч. 1 ст. 310 КК, з угодою про визнання винуватості.

Прокурор у судовому засіданні заявив клопотання про відмову в затвердженні угоди про визнання винуватості, оскільки угода не відповідає вимогам чинного законодавства, зокрема не правильно кваліфіковані дії Ю.. Обвинувачений Ю. та захис-

ник Я. у судовому засіданні підтримали клопотання прокурора.

У такому разі суд керувався положеннями п. 18 вищевказаної постанови ПВСС, згідно з якими за наслідками розгляду угоди в судовому засіданні (під час підготовчого судового провадження або під час судового розгляду) суд, перевіряючи відповідність угоди до вимог кримінального процесуального закону і закону про кримінальну відповідальність, урахувавши доводи сторін кримінального провадження та інших учасників судового провадження, має прийняти рішення про відмову в затвердженні угоди в разі встановлення підстав, передбачених ч. 7 ст. 474 КПК, та продовжити судовий розгляд у загальному порядку, якщо угоду було укладено під час його здійснення; **або призначити судовий розгляд для проведення судового провадження в загальному порядку**, якщо до суду надійшов обвинувальний акт, а угоду було укладено під час підготовчого провадження, а також **у разі подання прокурором відповідного клопотання, пов'язаного з відсутністю необхідності продовження досудового розслідування внаслідок його фактичного закінчення** [14].

При цьому, зокрема в останньому разі, слід неухильно дотримуватися вимог закону щодо відкриття сторонами кримінального провадження одне одній

додаткових матеріалів, отриманих до або під час судового розгляду.

У цьому разі суд відмовив у затвердженні угоди про визнання винуватості, однак за відсутності клопотання прокурора про відсутність необхідності продовження досудового розслідування внаслідок його фактичного закінчення та без з'ясування думки сторін кримінального провадження ухвалив продовжити судове провадження у загальному порядку.

Висновки. Ураховуючи вищевикладене, можна дійти висновку, що у тому разі, коли прокурор визнає доцільним укладення угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні (з урахуванням наявності суспільного інтересу в запобіганні, виявленні чи припиненні більшої кількості кримінальних правопорушень) його основним завданням під час здійснення процесуального керівництва у кримінальних провадженнях на підставі угод є неухильне дотримання положень кримінального та кримінального процесуального законодавства під час складання відповідної угоди. Адже у разі неправильного узгодження сторонами покарання незалучення захисника під час її укладення, нероз'яснення наслідків затвердження та невиконання угоди тощо неминучі наслідки у вигляді відмови суду у затвердженні або ж скасування рішень, постановлених на підставі угод.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. Пославський С. Умови та порядок укладення угоди про визнання винуватості у провадженнях щодо особливо тяжких злочинів, віднесених до підслідності НАБУ. Национальный юридический журнал: теория и практика. Молдова, 2016. Вип. № 4. С. 204–205.
3. Гринюк В. Функція обвинувачення в кримінальному судочинстві України: правові, теоретичні та практичні проблеми реалізації: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.09 КНУ імені Т. Шевченка. Київ, 2017. 440 с.
4. Повзик Є. Правові наслідки визнання підозрюваним, обвинуваченим своєї вини (порівняльно-правове дослідження): монографія. Харків: «Право», 2014. 224 с.
5. Новак Р. Кримінальне провадження на підставі угоди про визнання винуватості. Право і безпека, 2014. Вип. № 4 (55). С. 131–136.
6. Статистичні дані Державної судової адміністрації. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/.
7. Ухвала Баглійського районного суду м.Дніпродзержинська Дніпропетровської області від 20.10.2017 по справі № 207/2684/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/69817409>.
8. Ухвала Шевченківського районного суду міста Києва від 11.12.2017 по справі № 761/34408/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71106296>.
9. Ухвала Малиновського районного суду м. Одеси від 12.10.2017 по справі № 521/20270/16.-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/69540940>.
10. Ухвала Старосамбірського районного суду Львівської області від 16.03.2018 по справі № 455/1010/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72771577>.
11. Ухвала Новомосковського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 02.04.2018 по справі № 183/3275/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73222945>.
12. Ухвала Шевченківського районного суду міста Києва від 27.06.2017 у справі № 761/12271/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67535418>.
13. Постанова Пленуму ВССУ «Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод» за №13 від 11.12.2015. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013740-15>.
14. Ухвала Баглійського районного суду м.Дніпродзержинська Дніпропетровської області від 15.05.2018 по справі № 207/2897/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73991377>.